

Καθώς φέτος κλείνουν 50 χρόνια από τις εξεγέρσεις του '68, που δεν ήταν μονάχα στο Παρίσι, το Βερολίνο ή στην Πράγα, γράφονται πολλά. Αξίζει να θυμηθούμε εδώ το μεξικάνικο '68, την εξέγερση που ξεκίνησε με «ασήμαντη αφορμή» στα τέλη Ιουλίου και καταπνίγηκε από τον στρατό με την τρομακτική σφαγή στην πλατεία των «Τριών Πολιτισμών», ή αλλιώς “Τλατελόλκο”, στις 2 Οκτωβρίου, ώστε, ακριβώς δέκα μέρες μετά, στις 12 Οκτωβρίου 1968, ν’ αρχίσουν με εθνική υπερηφάνια οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Συχνά οι αναφορές για το '68 στο Μεξικό περιορίζονται στη σφαγή στο Τλατελόλκο, δηλαδή στο τέλος του κινήματος και όχι στην αρχή και την ανάπτυξή του. Τι προηγήθηκε; Γιατί γεννήθηκε, πώς αναπτύχθηκε, τι επεδίωκε, τι πέτυχε και τι όχι η εξέγερση φοιτητών και μαθητών που κράτησε περίπου 130 μέρες; Τι το ιδιαίτερο είχε και τι αποτύπωμα άφησε στην κοινωνία του Μεξικού;

Πράγματι, αν θέλαμε να ξεχωρίσουμε ένα μονάχα χαρακτηριστικό ως το πιο εξέχον, το πιο σημαντικό ίσως, ένα χαρακτηριστικό που μοιάζει απίστευτο και πραγματικά αφήνει άναυδο τον ειλικρινή παρατηρητή, αυτό θα ήταν η τρομακτική βία που άσκησε ο μεξικάνικος κρατικός μηχανισμός. Η υπερβολική και αδικαιολόγητη χρήση μονάδων στρατού και βαρέων όπλων κατά άοπλων φοιτητών και μαθητών, μια εγκληματική κρατική βία που δεν υπολόγιζε ούτε στο ελάχιστο την αξία της ανθρώπινης ζωής, μία βία τόσο αναντίστοιχη, τόσο ασύμμετρη ως προς την απειλή του κινήματος, η οποία είχε ως αποτέλεσμα πάρα πολλούς νεκρούς μαθητές και φοιτητές και αμέτρητους τραυματίες, είναι το πρώτο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του «μεξικάνικου '68».

Όπως λέει η συγγραφέας Ελένα Πονιατόφσκα:

«...ένα φοιτητικό κίνημα που ήταν σημείο τομής στη ζωή πολλών Μεξικάνων. Διότι φοιτητικά κινήματα υπήρξαν σε πολλές πόλεις του κόσμου, στην Πράγα, στο Τόκιο και στο Παρίσι, αλλά η μοναδική πόλη όπου έγινε σφαγή διακοσίων πενήντα ανθρώπων ήταν στο Μεξικό»

(Ελένα Πονιατόφσκα, στον πρόλογο του βιβλίου 68 του Πάκο Ιγνάσιο Τάιμπο II, προσεχής έκδοση από τις εκδόσεις ΑΓΡΑ)

Και εντυπωσιάζει ακόμα περισσότερο η βία του κράτους επειδή η συγκεκριμένη κυβέρνηση δολοφόνων, που δεν δίστασε να σπάσει με μπαζούκας την πόρτα... σχολείου (!) δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, να στείλει 10.000 στρατιώτες εφ’ όπλου λόγχη και με άρματα μάχης κατά 600 περίπου φοιτητών τη νύχτα στην πανεπιστημιούπολη και, αφού τους περικύκλωσε, να χτυπήσει με μαζικά πυρά στρατιωτικών όπλων μερικές χιλιάδες συγκεντρωμένους φοιτητές σε μια πλατεία, δεν ήταν στρατιωτική κυβέρνηση, δεν ήταν τυπικά δικτατορία. Ήταν μια εκλεγμένη κυβέρνηση και μάλιστα του Θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος, του κόμματος που είχε προέλθει από τη μεξικάνικη επανάσταση, το κόμμα του Λάσαρο Κάρδενας, ο οποίος, δύο δεκαετίες πριν, έδινε άσυλο σε διωκόμενους κομμουνιστές και εθνικοποιούσε τη βαριά βιομηχανία και τα πετρέλαια.

Εφόσον δεν εξηγείται η τρομακτική καταστολή από την ισχύ του κινήματος, τότε πώς εξηγείται; Η μοναδική εξήγηση είναι μάλλον ο πανικός της μεξικάνικης κυβέρνησης για τις φοιτητικές διαδηλώσεις

ενώ σε τρεις μήνες θα διεξάγονταν στο Μεξικό οι Ολυμπιακοί Αγώνες και το παραμικρό γεγονός έπαιρνε μεγάλη δημοσιότητα παγκοσμίως. Από παντού παρακολουθούσαν τι γινόταν στο Μεξικό. Και η κυβέρνηση είχε αποφασίσει να πνίξει γρήγορα κάθε διαμαρτυρία, με τη συνενοχή των μέσων ενημέρωσης και με τη βαριά καταγγελία ότι υπήρχε «ξένη» συνωμοσία κατασκόπων κατά του έθνους, μάλλον «κομμουνιστικός δάκτυλος» ενώπιον της Ολυμπιάδας.

Για να το τεκμηριώσει, η κυβέρνηση συνέλαβε όλη την ηγεσία του, σχεδόν ανύπαρκτου, ΚΚ Μεξικού, έκλεισε την εφημερίδα του και έβαλε σε εφαρμογή έναν νόμο προστασίας του έθνους από επιβουλές, που είχε ψηφιστεί στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου για τις ανάγκες του πολέμου. Ο νόμος αυτός επέτρεπε στην κυβέρνηση να συλλαμβάνει και να φυλακίζει όποιον ήθελε, σε τελευταία ανάλυση. Έτσι κλείστηκαν στη διαβόητη φυλακή Λεκουμπέρι, το λεγόμενο «Μαύρο Παλάτι», περισσότεροι από δύο χιλιάδες φοιτητές, εργάτες, διανοούμενοι. Αρκετοί έμειναν στη φυλακή ως το 1971, όταν το καθεστώς αποφάσισε να δείξει προς τα έξω ένα πιο δημοκρατικό προσώπιο, προκειμένου να συνεργαστεί με το τότε λεγόμενο κίνημα των «αδεσμεύτων χωρών».

Η εξέγερση του '68 στο Μεξικό έφερε μεγάλες αλλαγές στην κοινωνία και την πολιτική, οι οποίες έγιναν αισθητές τις επόμενες δεκαετίες, έως και σήμερα, και γι' αυτό είναι εντελώς άστοχο να περιγράφεται με τη συντριβή της στο Τλατελόλκο.

Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της τρίμηνης εξέγερσης επιχειρούν να αναδείξουν δύο βιβλία που πρόκειται να εκδοθούν στα ελληνικά, με τη φροντίδα του γράφοντος.

Το ένα έχει τίτλο **68** και είναι οι προσωπικές αναμνήσεις του συγγραφέα **Πάκο Ιγνάσιο Τάιμπο II**, ο οποίος ήταν από τους πρωταγωνιστές της εξέγερσης ως μέλος της **Απεργιακής Επιτροπής της Σχολής Πολιτικών Επιστημών**. Το δεύτερο βιβλίο που θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις Εκδόσεις των Συναδέλφων με τίτλο **Μεξικό 1968. Η εξέγερση, οι άνθρωποι, τα κείμενα** περιλαμβάνει μια κριτική παρουσίαση πλευρών της εξέγερσης, χρονικό των γεγονότων και κείμενα συγγραφέων που συμμετείχαν ενεργά ή υποστήριξαν το κίνημα και για πρώτη φορά μεταφράζονται στα ελληνικά. Επίσης περιέχονται λογοτεχνικά κείμενα με θέμα την εξέγερση του 1968. Ανθολογούνται κείμενα, λογοτεχνικά ή δοκιμιακά, μεταξύ άλλων και των συγγραφέων **Κάρλος Μονσιβάις, Ελένα Πονιατόφσκα, Πάκο Ιγνάσιο Τάιμπο II, Χοσέ Ρεβουέλτας, Ρομπέρτο Μπολάνιο**.

Η εξέγερση του '68 επηρέασε σοβαρά τον χαρακτήρα και τις οργανώσεις της Αριστεράς, στους συνδικαλιστικούς αγώνες, στις μορφές οργάνωσης της κοινωνικής αλληλεγγύης των καταπιεσμένων τάξεων, καθώς επίσης και τη διανόηση. Σπουδαίοι διανοούμενοι της εποχής τάχθηκαν με το μέρος των εξεγερμένων καταγγέλλοντας την κρατική βία, αντί να υποστηρίξουν την «ομαλότητα» κατά της επαναστατικής βίας, όπως αργότερα έκαναν ορισμένοι, με πρώτο παράδειγμα τον Οκτάβιο Πας, που παραιτήθηκε από πρέσβης του Μεξικού στην Ινδία σε ένδειξη διαμαρτυρίας.

Σε ένα είδος αποτίμησης του κινήματος, ο Κάρλος Φούντες (Tiempo Mexicano 1974. Cuadernos de Joaquin Mortiz) γράφει:

Τα γεγονότα του 1968 ήταν για το Μεξικό μια κρίση ανάπτυξης, μεταμόρφωσης και συνείδησης, η οποία συγκρίνεται μονάχα μ' αυτές που τα εγχειρίδια ιστορίας και τα δημόσια μνημεία καθαγιαίνουν ως καθοριστικά στάδια της ύπαρξής μας ως έθνους: Ανεξαρτησία, Μεταρρύθμιση και Επανάσταση. Όλο το είναι της χώρας μας συνέβαλλε, υπόρρητα ή σαφώς, ώστε το κίνημα του 1968 να γίνει αυτό που έγινε.